

25 mei 2022

Grutsk en tichtby

Coalitieakkoord bestuursperiode 2022-2026

Evaluatie coalitieakkoord bestuursperiode 2022-2026

Najaar 2025

Grutsk & tichtby

Yn Súdwest-Fryslân

In het coalitieakkoord dat is opgesteld door PvdA, CDA en FNP staan de ambities voor Súdwest-Fryslân voor de collegeperiode 2022-2026: **Veerkrachtige kernen en vitaal landschap, positieve gezondheid en organisatie en dienstverlening.**

Ons goud is het DNA van de inwoners: Mei elkoar, initiatiefriek en altijd op zoek naar de goede balans met ons landschap. Een plek voor de jonge en oudere generatie, een plek waarin iedereen gelijke kansen krijgt om gelukkig en gezond te zijn. Dat is het kompas waarop we de komende jaren varen: Het geluk en de positieve gezondheid van onze inwoners.

De komende vier jaren willen we bereiken dat voor iedere inwoner de basis op orde is:

1. voldoende inkomen om gezonde keuzes te maken
 2. een betaalbaar huis
 3. een groene en gezonde leefomgeving
 4. voldoende kansen om mee te doen aan de mienskip.
- Alleen dan kunnen we inwoners vragen hun rol te nemen van betrokken burger met begrip voor de ander en de transities die we met elkaar kunnen en moeten maken. Inwoners die trots zijn op hun eigen leven, op de ander en hun gemeente.

Ambities

Vitaal landschap

Van bestaansonzekerheid naar bestaanszekerheid

Duurzame economie

Positieve gezondheid en preventie

Veerkrachtige kernen

Sociale basis wijken en dorpen

Acties

Veerkrachtige kernen en vitaal landschap

- **Wonen:** bouwen van minimaal 1.000 woningen.
- **Vitaal landschap:** Landbouwsector helpen met toekomstbestendig en natuur inclusief ondernemen.

Positieve gezondheid

- **Zorg en Welzijn:** Doorzetten van de brede preventieaanpak Fryslân.
- **Bestaanszekerheid:** Investeren in de armoede aanpak en een betaalbare energietransitie voor iedereen.

Organisatie en dienstverlening

- **Communicatie:** Transparant en duidelijk communiceren, zodat inwoners het begrijpen.
- **Zo dicht mogelijk bij de inwoner:** Gemakkelijk toegankelijk maken van regelingen en mogelijkheden voor inwoners.
- **Ontmoeten:** Investeren in ontmoetingsplaatsen die de hele dag op meerdere manieren te gebruiken zijn.

Dit zijn de hoofdacties uit het coalitieakkoord. Wil je meer weten? Lees dan het gehele coalitieakkoord op onze website www.sudwestfryslan.nl/grutskentichtby

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Aanbiedingsbrief	4
1. Veerkrachtige kernen en vitaal landschap	5
2. Positieve gezondheid	7
3. Organisatie en dienstverlening.....	8
4. Financiën.....	9
5. Uitvoering laatste deel coalitieperiode	10

Aanbiedingsbrief

Voor u ligt de evaluatie van het coalitieakkoord *Grutsk & tichtby* (2022 - 2026). Het is een evaluatie op hoofdlijnen, naast de kwartaalrapportages waarin wij steeds de voortgang deelden.

In deze terugblik laten we zien wat bereikt is en welke lessen we meenemen voor de toekomst. Onze bestuursperiode begon direct na de coronajaren. Vrijwel meteen dienden zich nieuwe uitdagingen aan: de oorlog in Oekraïne, de energiecrisis, hoge inflatie en financiële onzekerheid. Inwoners, ondernemers en organisaties hadden behoefte aan houvast. Het eerste jaar stond daardoor in het teken van afronding van lopende vraagstukken en een duidelijke koers bepalen voor de jaren daarna.

Die koers sloot aan bij ambities uit ons akkoord:

- Bestaanszekerheid en voldoende inkomen, zodat inwoners gezonde keuzes kunnen maken.
- Meer betaalbare woningen, zodat jong en oud hier kan (blijven) wonen.
- Een groene en gezonde leefomgeving, waarin landbouw, natuur, energie en klimaatuitdagingen in balans zijn.
- Mee kunnen doen in de mienskip, via sport, cultuur, ontmoeting en ondersteuning voor wie dat nodig heeft.

Echte verhalen uit de Mienskip

Vanaf het begin stond onze mienskip centraal. We gingen de wijken en dorpen in, spraken met inwoners, ondernemers en vrijwilligers, Tijdens collegevergaderingen op locatie, werkbezoeken aan bedrijven en gesprekken in ontmoetingsplaatsen, hoorden we de echte verhalen en voelden de kracht van Súdwest-Fryslân: betrokken, veerkrachtig en vol initiatief. De afgelopen jaren werkten we niet alleen aan plannen, maar vooral ook aan verbinding. Dat maakt ons werk concreet en *tichtby*.

De gemeenteraad kreeg regelmatig inzicht in onze voortgang en kon bijsturen waar nodig. Elk kwartaal rapporteerden we over acties en resultaten. Nieuwe uitdagingen en kansen namen we mee in de bestuursrapportages en jaarstukken. Met de Voorjaarsnota 2025 spraken we tijdig met de raad over de financiële vooruitzichten, zodat we samen richting konden geven aan de begroting en keuzes voor nieuwe investeringen.

In ons coalitieakkoord staan drie ambities centraal:

1. Veerkrachtige kernen en vitaal landschap - sterke dorpen en steden met ruimte om te wonen, te werken en elkaar te ontmoeten.
2. Positieve gezondheid - inwoners die gezond, weerbaar en gelukkig kunnen leven.
3. Organisatie en dienstverlening - een betrouwbare, toegankelijke overheid die dichtbij staat.

De afgelopen jaren werkten we samen met inwoners, ondernemers en organisaties aan brede welvaart en een sterke mienskip. Dat is niet vanzelfsprekend in financieel onzekere tijden. Toch staat onze gemeente er financieel beter voor dan bij de start van deze bestuursperiode. Het huishoudboekje is op orde, de reserves zijn gezond en er is ruimte om te investeren in de toekomst.

Grutsk èn tichtby

We zijn trots op wat samen met inwoners, ondernemers, vrijwilligers, partners en onze eigen organisatie is bereikt. Tegelijk weten we dat niet alle ambities volledig waargemaakt konden worden. We blijven de balans zoeken tussen wat we willen en wat mogelijk is. *Mei inoar*, initiatiefrijk en altijd dichtbij onze mienskip. Daar zijn we als college grutsk op.

Sneek, najaar 2025

Burgemeester en wethouders van Súdwest-Fryslân

1. Veerkrachtige kernen en vitaal landschap

Súdwest-Fryslân moet een plek zijn waar je prettig woont, werkt, recreëert en elkaar ontmoet. Daarom zetten we bij de start van deze bestuursperiode de kracht van onze steden en dorpen en ons landschap centraal. Maar vier jaar geleden stonden we ook direct voor grote uitdagingen: een vastgelopen woningmarkt, ontwikkelingen in de landbouwsector en een zoektocht naar balans tussen natuur, landschap, klimaatdoelstellingen en verduurzaming.

Wonen: geen kern op slot

We liggen op koers met de bouw van 1.000 woningen, verspreid over steden en dorpen. Dankzij duidelijke afspraken over doelgroepen, duurzaamheid en subsidies kwamen er meer betaalbare woningen bij, onder andere in Oosthem en Exmorra. Sociale huur blijft een belangrijk aandachtspunt. Samen met de F4-partners werken we aan een verstedelijkingsstrategie die Fryslân meer eigen regie geeft over wonen, werken en voorzieningen. Door actief grond aan te kopen en beleidsregels te verruimen - zoals het splitsen van kavels en woningen - vergroten we de ruimte op de woningmarkt. Met de pilot 'van boerenerf naar woonerf' en de 'Kleine Kernen Aanpak' zoeken we samen met dorpen naar bouwlocaties. Zo gaat geen kern op slot. Daarnaast maken we proactief afspraken met projectontwikkelaars zodat inwoners met een maatschappelijke of economische binding met hun dorp voorrang krijgen bij nieuwbouw.

Opvang en huisvesting van nieuwe inwoners

Een veerkrachtige mienskip betekent ook zorg voor mensen die tijdelijk onderdak nodig hebben. We nemen onze verantwoordelijkheid in de opvang van vluchtelingen en statushouders. De locatie in Noorderhoek (Sneek) biedt momenteel plek voor 650 mensen. Het aantal beschikbare plekken zal vanaf 2026 aflopen naar 450 op de nieuw te bouwen locatie in Harinxmaland (Sneek). Hiermee houden we ons aan wat wettelijk gevraagd wordt, met oog voor draagkracht van de omgeving. Ook zorgen we voor huisvesting van statushouders in dorpen en steden, zodat integratie beter verloopt.

Duurzame economie en ondernemen met impact

Een sterk ondernemersklimaat is de basis voor welvaart en werkgelegenheid. Met het Economisch Actieplan 'Impact Ondernemen' stimuleren we ondernemerschap met maatschappelijke en duurzame impact. Via tientallen bijeenkomsten, het netwerk 'Impactmakers' en de jaarlijkse Ondernemersprijs verbinden we ondernemers met elkaar en delen we kennis. Een belangrijke mijlpaal is dat alle 89 kernen zijn aangesloten bij het Ondernemersfonds, waarmee ondernemers gezamenlijk investeren in hun directe omgeving.

De toolkit 'Impact Ondernemen' biedt laagdrempelige ondersteuning, waaronder een subsidieregeling voor MKB'ers. Met het 'Meerjarenplan Circulaire Economie' leggen we de focus op circulair en biobased bouwen. Dankzij de Europese subsidie voor EcoBoost ondersteunen we het MKB bij verduurzaming.

Bedrijventerreinen breiden we uit in Sneek, Bolsward en Makkum. Voldoende energieruimte is nodig om te kunnen groeien dus werken we tegelijkertijd aan een aanpak van netcongestie. Ook de kwaliteit en toekomst van bestaande bedrijventerreinen hebben onze aandacht. Project 'De Hemmen Bloeit' is daar een sprekend voorbeeld van. Net als het project 'LIFE-IP Klimaatadaptatie' in Sneek waarbij we kijken of een bedrijventerrein bestand is tegen hitte, droogte en wateroverlast. Samen met Vereniging Circulair Fryslân ontwikkelden we routekaarten naar circulaire bedrijventerreinen.

Arbeidsmarkt in balans

Naast locaties investeren we, samen met het onderwijs en bedrijfsleven, in een gebalanceerde arbeidsmarkt via het programma 'Súdwest-werkt'. Met hulp van de Regio Deal Zuidwest-Friesland versterken we specifiek de instroom in de maritieme en technische sector, via projecten als Technolab en On Stage. Súdwest-Fryslân positioneert zich steeds meer als maritieme topregio.

Gebiedsgerichte aanpak voor landbouw

Ons landschap is ons visitekaartje en verdient zorg. In projecten zoals Idzegea werken boeren, dorpen, natuurorganisaties en de recreatiesector samen aan een toekomstbestendige leefomgeving. Hierin staan landbouw, natuur, water en leefbaarheid centraal, uitgewerkt in het plan 'Ús PLG' (ons programma landelijk gebied). We zetten vol in op duurzame landbouw, met aandacht voor gezonde

bodem, schoon water en circulariteit op het boerenenerf. We stimuleren korte ketens en bioregio's volgens het principe 'gezonde grond → gezond eten → gezond leven'.

Aantrekkelijk voor toeristen, met oog voor natuur

Voor de gastvrijheidseconomie is een duidelijke visie opgesteld, waarin toerisme, recreatie en leefbaarheid hand in hand gaan, zonder dat het ten koste gaat van het landschap. Aan de fysieke bereikbaarheid en aantrekkelijkheid voor onze bezoekers, zoals bijvoorbeeld de herinrichting van de haven Makkum, wordt hard gewerkt.

Aardgasvrije wijken, recyclen op de milieustraat en energiebesparing thuis

We blijven koersvast richting CO₂-neutraliteit, klimaatbestendigheid en circulaire energie, in lijn met het Klimaatakkoord 2050. De energieagenda, kadernota energiebronnen en het besluit tot oprichting van een gemeentelijk energiebedrijf vormen de basis, net als het komende warmteprogramma (verwacht in 2026). We hebben stappen gezet in het verkennen van alternatieve energiebronnen als geothermie, restwarmte en aquathermie. Projecten als Warm Heeg en het faciliteren van de mogelijke komst van een waterstoffabriek in Bolsward dragen bij aan de energietransitie en bieden waardevolle inzichten die ook landelijk aandacht trekken. Tegelijk blijft betaalbaarheid - en steun van het Rijk daarbij - onmisbaar bij de transitie.

We zetten de eerste stappen naar een circulair ambachtscentrum en voeren het nieuwe grondstoffenbeleid uit. Milieustraten worden aangepast zodat grondstoffen beter worden gescheiden en hergebruikt. Ook zoeken we een nieuwe milieustraatlocatie in de noordoosthoek (Bolsward e.o.). De realisatie van onze nieuwe buitendienst in Bolsward is een heel mooi voorbeeld waarin we toekomstbestendige dienstverlening voor onze inwoners koppelen aan duurzaamheid en circulariteit.

Met energiecoaches en 'fixteams' helpen we onze inwoners lokaal en laagdrempelig hun energieverbruik te verlagen en hun woning te verduurzamen.

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

Goede verbindingen tussen stad en dorp zijn essentieel voor inwoners, ondernemers en bezoekers. We verbeterden verkeersveiligheid, legden nieuwe fietspaden aan en integreerden mobiliteit steeds meer in gebiedsgerichte aanpakken. Via de Regio Deal Zuidwest-Friesland werken we aan bereikbaarheid van het platteland en nieuwe mobiliteitsvormen.

De proef met een autoluwe binnenstad in Sneek zorgde voor de nodige commotie. De resultaten uit de proef lieten ook zien dat minder verkeer zorgt voor een aantrekkelijker centrum. Bezoekers waarderen de rust en ruimte, terwijl ondernemers nieuwe kansen zien. De lessen uit deze proef nemen we mee in de 'Agenda Sneek'. De campagne 'Check je meter, 30 km is beter' is bedacht en loopt goed om verkeersveiligheid op veel plekken te vergroten.

Door een actieve lobby bleef de regio bereikbaar ondanks de stremming van de Prinses Margriettunnel en hinder bij de brug van Uitwellingerga. Met de 'Nota openbare ruimte' hebben we een stevige investerings- en onderhoudsbasis gelegd voor een veilige en mooie openbare ruimte.

Elkaar ontmoeten in sterke steden in dorpen en wijken

Ontmoeten is essentieel voor geluk, leefbaarheid en het organiserend vermogen in onze dorpen en wijken. Ontmoetingsplekken zijn onmisbaar. Eind 2022 is daarom het beleid 'Ontmoetingsplaatsen 2023-2033' vastgesteld. We hebben daarnaast ons kernenbeleid geactualiseerd waarmee we lokale initiatieven in dorp of wijk nog beter kunnen ondersteunen. Met het Kernenfonds en Út de Mienskip financieren we tal van laagdrempelige initiatieven. We hebben nauw contact met zo'n vijftig besturen.

Besturen van dorpshuizen krijgen hulp bij verduurzaming; er is ruim 11 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de komende tien jaar. Inmiddels verduurzamen zo'n 30 dorps- en wijkhuizen, waaronder It Roefke (Sneek) en dorpshuizen in Kubaard en Tersoal.

In Koudum start de pilot 'Vitale Kernen', gericht op toekomstbestendige dorpen. In Bolsward werken we aan het project 'Hart van Bolsward', met een multifunctioneel centrum, sportfaciliteiten en zwembad.

Daarnaast investeren we in speelplekken, wandelpaden en buitensportvoorzieningen, met speciale aandacht voor kinderen met een beperking. De sport- en beweegroute in Tinga (Sneek) is hier een voorbeeld van. Met het project 'Toekomstbestendig Dorpshuis' ondersteunen we besturen bij het vergroten van het activiteitenaanbod, in samenwerking met Sport Fryslân, Doarpswurk, Streekwurk en Keunstwurk.

2. Positieve gezondheid

Gezond zijn is meer dan niet ziek zijn. Het betekent dat mensen zich goed voelen en kunnen meedoen. Iedereen mee moet kunnen doen, of het nu gaat om werk, activiteiten in de buurt of een zinvolle dagbesteding. Daarom zijn wij dichtbij: in de wijken en dorpen, waar onze inwoners wonen.

Zorg en gezondheid dichtbij

Deze bestuursperiode liet zien dat een gezonde leefomgeving, genoeg inkomen en kansen om mee te doen direct bijdragen aan het welzijn van inwoners. Via 'Súdwest Werkt' krijgen mensen sneller en beter hulp en opleiding. Nieuwe voorzieningen en initiatieven helpen inwoners actief te blijven, elkaar te ontmoeten en hun mentale gezondheid te versterken. Ook projecten rond energie en groen maken onze omgeving gezonder en duurzamer, nu en voor later.

In verschillende dorpen en steden zijn inloopsprekuren, waar inwoners makkelijk in gesprek kunnen met medewerkers van het gebiedsteam. We waarderen mantelzorgers, bieden 'Welzijn op recept' en werken mee aan een dementievriendelijke gemeente. Samen met inwoners en organisaties voeren we de Lokale Inclusieagenda uit. Zo zorgen we dat iedereen zichzelf kan zijn en regie heeft over het eigen leven. Namens de Friese gemeenten werken we aan mentale gezondheid en veerkracht. Met verschillende zorgpartners maakten we een transformatieplan om de juiste zorg op de juiste plek te organiseren.

Behoud van het ziekenhuis

Goede en toegankelijke zorg voor iedereen is een belangrijk onderdeel van positieve gezondheid. Het behouden van een streekziekenhuis in Sneek is daarbij essentieel. Dankzij intensieve samenwerking met zorgpartners en de regio kon het Antonius ziekenhuis in Sneek een doorstart maken. Zo blijft spoedeisende hulp, basiszorg en specialistische zorg dichtbij huis beschikbaar. Dit versterkt niet alleen de gezondheid van onze inwoners, maar ook de sociale samenhang en leefbaarheid in de regio.

Beter bereik van financiële hulp

Bestaanszekerheid betekent dat inwoners genoeg inkomen hebben, werk hebben en mee kunnen doen in de samenleving. We zetten ons actief in om (energie)armoede tegen te gaan. Medewerkers van 'SWF Tichtby' helpen inwoners bij het aanvragen van minimaregelingen of een bijdrage uit het Hulpfonds Bestaanszekerheid. Daardoor steeg het gebruik van minimaregelingen van 40% naar 62% in 2024. Ook bieden we maatwerkondersteuning aan inwoners en ondernemers met financiële problemen zodat ze weer grip krijgen op hun situatie.

Passend werk

Een sterke arbeidsmarkt is goed voor inwoners én ondernemers. Met 'Súdwest Werkt' brengen we onderwijs, ondernemers en overheid bij elkaar. Zo sluiten opleidingen en projecten beter aan op de praktijk. Samen met partners, zoals Empatec, werken we aan een duurzame toekomst voor ons sociaal werkbedrijf. Door een duidelijke koers vanuit de gemeente is er weer rust gekomen in de organisatie, financiën en politieke verhoudingen in de gemeenschappelijke regeling Empatec.

Met de 'Meedoenbalie' in het azc Sneek helpen we bewoners met een status of in afwachting van een IND-besluit om snel mee te doen in de maatschappij, bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk. In 2024 zijn we gestart met de landelijke pilot 'Proeven voor Startbanen'. Daarmee begeleiden we stathouders naar passend, betaald werk.

Jeugdhulp

Sommige jongeren hebben specialistische hulp nodig. De kosten daarvan zijn de afgelopen jaren flink gestegen. We hebben onderzocht hoe we deze zorg slimmer kunnen organiseren, zodat de kwaliteit goed blijft én de kosten beheersbaar blijven.

Plan voor schoolgebouwen

Voor het basisonderwijs en voortgezet onderwijs hebben we een integraal huisvestingsplan (IHP) opgesteld. Hierin staat hoe we zorgen voor energieneutrale schoolgebouwen met een gezond binnenklimaat en aandacht voor inclusiviteit. Zo kunnen leerlingen en medewerkers leren en werken in een veilige en inspirerende en toekomstbestendige omgeving. Tussen 2025 en 2040 worden 28 scholen gebouwd of vernieuwd.

Pannakooien en kunstgrasvelden

Bewegen en sporten maken mensen gezonder en gelukkiger. De visie 'Bûtengewoan bewege yn Súdwest-Fryslân' stimuleert iedereen om actief te zijn. Zo kwamen er bijvoorbeeld nieuwe pannakooien in Easterein, IJlst en Sneek. In december 2023 is de Sportvisie 'Sport ferbynt, de krêft fan bewege 2024+' vastgesteld, samen met de 'Nota Kunstgrasvelden'. Hierdoor kregen onder andere VV Arum en VV Makkum nieuwe kunstgrasvelden.

Met onze bewegestrategieën werken we aan een gezonde, inclusieve en toekomstbestendige sportomgeving. We besteden extra aandacht aan jongeren van 12-14 jaar (via Cool Súdwest), ouderen en mensen met een beperking. Daarnaast komt er een nieuwe visie voor duurzame sportaccommodaties, die nog aan de raad wordt voorgelegd. Projecten zoals Hart van Bolsward laten zien hoe sport mensen verbindt. De raad stelt jaarlijks €140.000 beschikbaar voor initiatieven uit de mienskip die hieraan bijdragen.

Jaarrond cultuur

Onze gemeente heeft veel te bieden op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed. Met nieuw cultuurbeleid werken we samen met de musea, scholen en verenigingen. Zo kan iedereen meedoen en genieten van cultuur in de buurt. De afgelopen jaren investeerden we extra in cultuurparticipatie en cultuureducatie voor het voortgezet onderwijs en mbo. Er kwamen nieuwe subsidieregelingen, bijvoorbeeld voor musea en voor een jaarrond cultureel programma. Daarnaast zijn financiële keuzes gemaakt om culturele instellingen die van grote waarde zijn voor Súdwest-Fryslân zoals Cultuur kwartier Sneek en de Kultuerhús de Klameare in Workum overeind te houden.

De berging van de Lancaster uit het IJsselmeer was een grote, veelomvattende en indrukwekkende erfgoedoperatie met internationale media-aandacht. Evenals de eervolle herbegraving van de gevonden bemanningsleden.

3. Organisatie en dienstverlening

Aan het einde van deze bestuursperiode staat Súdwest-Fryslân er financieel en bestuurlijk goed voor. We hebben een stevige basis gelegd en ruimte gecreëerd om te investeren. Dat geeft vertrouwen voor de toekomst. Ons uitgangspunt blijft: stabiliteit en realisme combineren met ambities. Zo kunnen we kansen benutten en resultaten boeken die bijdragen aan een sterke mienskip en een aantrekkelijke gemeente voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers.

Dienstverlening dichtbij

Onze gemeente is groot en voelt voor inwoners soms wat ver weg. Daarom werken we volgens het principe Tichtby: dichtbij, toegankelijk en betrouwbaar. Inwoners en ondernemers kunnen contact opnemen op de manier die bij hen past: digitaal, telefonisch of persoonlijk. We gebruiken duidelijke taal en letten extra op begrijpelijke informatie, vooral voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven. Zo maken we het makkelijk om gemeentelijke diensten en regelingen te gebruiken, zonder onnodige drempels.

We hechten veel waarde aan persoonlijk contact. Daarom vergadert het college elke maand één keer op een andere locatie. Daar gaan we in gesprek met inwoners en ondernemers, en vrijwilligers en bezoeken we lokale projecten. Ook initiatieven zoals de Fjoerkoertoer, het Túntreffen,

contactwethouders en bestuurlijke overleggen zorgen voor verbinding. Deze ontmoetingen maken het bestuur zichtbaar en versterken het contact tussen gemeente, inwoners en ondernemers.

Samenwerking en lobby

Goede samenwerking is de sleutel tot succes. Samen met de gemeenteraad werken we aan een financieel gezonde gemeente. Ook buiten onze gemeentegrenzen zoeken we actief de samenwerking met provincie, Rijk en regionale partners. Zo hebben we met succes gelobbyd voor aanpassingen in de Participatiewet, waardoor een rijbewijs nu ook geldt als identiteitsbewijs.

Lobbyen helpt ons ook om extra geld binnen te halen, zoals via de Regio Deal Zuidwest-Friesland (35 miljoen euro, inclusief cofinanciering) en het LEADER-programma (6,8 miljoen euro). Door kennis en middelen te bundelen blijft Súdwest-Fryslân aantrekkelijk en weerbaar.

Weerbaarheid

De wereld verandert snel, en dat merken we ook in onze dorpen en steden. Spanningen en crisissen kunnen onverwacht ontstaan. Daarom werken we aan weerbaarheid: inwoners, organisaties en de gemeente bereiden zich samen beter voor. Zo weten we wat te doen als er iets gebeurt.

Sterke en betrouwbare organisatie

Toegankelijke dienstverlening, digitale innovatie en een gezonde financiële koers vinden we belangrijk. We schuiven geen lasten door naar de toekomst en houden onze financiële buffers op peil. Zo creëren we ruimte om te investeren en blijven onze voorzieningen in balans. Dat maakt ons de betrouwbare overheid die inwoners en ondernemers verwachten.

Bestemmingsplannen bundelen en procedures versnellen

De invoering van de Omgevingswet in 2024 bracht uitdagingen met zich mee. We waren er goed op voorbereid: als een van de eerste gemeenten in Nederland stelden we al de Omgevingsvisie 1.0 vast. Inmiddels zijn we verder Omgevingswet-proof, onder andere door het actualiseren en samenvoegen van bestemmingsplannen. De grootste uitdaging ligt bij de bestemmingsplannen voor het buitengebied. We werken ook aan snellere vergunningprocedures. Met het project 'Samen beter' behandelen we aanvragen sneller en krijgen inwoners en ondernemers eerder duidelijkheid.

Minder externe inhuur

Een betrouwbare overheid heeft ook een goed georganiseerde interne bedrijfsvoering. We stuurden scherp op de inzet van personeel voor de belangrijkste opgaven en de uitvoering van het coalitieakkoord. Tegelijk investeren we slim in digitale vernieuwing en de basisvoorzieningen die daarvoor nodig zijn. Bij inhuur hanteren we de Roemer-norm: maximaal 10% van de totale loonsom gaat naar externe inhuur. Samen met de extra investeringen die de raad beschikbaar stelde, ligt er nu een stevige basis voor de gemeentelijke organisatie in de volgende bestuursperiode.

Samen vooruit

Zo bouwen we - samen met inwoners, organisaties en bestuur - aan een gemeente die dichtbij staat, sterk en veerkrachtig is en voorbereid op de uitdagingen van deze tijd.

4. Financiën

Tijdens deze bestuursperiode hielden we steeds drie financiële uitgangspunten centraal:

1. Een structureel sluitende begroting (voor elke Programmabegroting);
2. Een algemene reserve die groot genoeg is om tegenvallers op te vangen;
3. Een balans tussen lasten en voorzieningen, zodat het betaalbaar blijft voor inwoners, ondernemers en gasten.

We begonnen deze periode in financieel gunstige tijden. In 2023 waren via de actualisatie van de Programmabegroting extra middelen beschikbaar voor de uitvoering van het coalitieakkoord. Dat was een goede start.

Financiële uitdagingen: crisis en minder Rijksgelden

Daarna veranderde de wereld snel. De oorlog in Oekraïne leidde tot een energiecrisis, een vluchtelingencrisis en hoge inflatie. Daardoor was er in de Programmabegroting 2024 weinig ruimte

voor nieuwe investeringen. Pas in de Programmabegroting van 2025 kwam weer wat incidentele ruimte, waardoor vijf keer €200.000 kon worden gereserveerd voor nieuw beleid dat aansluit bij het coalitieakkoord.

Tegelijkertijd kregen we te maken met kortingen vanuit het Rijk op onze belangrijkste inkomstenbron: de algemene uitkering. Dat maakte het financieel uitdagend. Door actief te lobbyen bij het Rijk en eigen maatregelen te nemen, vonden we oplossingen in de zogenoemde 'Kansrijke Sporen'. Deze zijn deels opgenomen in de Programmabegroting 2025 en worden verder uitgewerkt in 2026. Samen met extra Rijksmiddelen zorgt dit voor een gezonder financieel perspectief.

Belangrijkste resultaten

- Elk jaar sloten we de boekhouding beter af dan begroot. Het verschil tussen de oorspronkelijke begroting en het uiteindelijke jaarresultaat staat in onderstaande tabel.

Begroting versus realisatie (bedragen x € 1 miljoen)	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting	-2,1	-12,6	-0,2
Uiteindelijke jaarresultaat	10,7	-6,6	9,6
Vershil	12,8	6,0	9,8
Resultaatbestemmingen	3,6	6,6	6,4
Vershil na resultaatbestemmingen	9,2	-0,6	3,4

- De algemene reserve bleef boven het vereiste niveau. Zo kunnen we financiële tegenvallers opvangen.
- De gemeentelijke belastingen stegen grotendeels mee met de inflatie. Alleen in 2025 was een extra verhoging van 2% nodig om de financiën gezond te houden. Dat kwam door hogere kosten voor energie, inflatie en de opvang van vluchtelingen. Zo konden we voorzieningen behouden en reserves op peil houden, zonder inwoners te zwaar te belasten. Voor 2026 wordt een verhoging voorgesteld die gelijk is aan de inflatie.
- Door extra Rijksmiddelen en onze eigen Kansrijke Sporen is er weer ruimte om te investeren in voorzieningen en projecten die de gemeente versterken.

Dankzij deze aanpak bleef de financiële positie van Súdwest-Fryslân sterk, ook in moeilijke tijden. We kunnen daardoor blijven investeren in onze inwoners, dorpen, steden en economie, zonder de financiële stabiliteit uit het oog te verliezen.

5. Uitvoering laatste deel coalitieperiode

De afgelopen jaren werkte het college vooral aan herstel en het op orde brengen van de basis, zowel financieel, organisatorisch als inhoudelijk. Veel achterstanden zijn weggewerkt en begrotingen aangepast aan de actuele situatie. Een goed voorbeeld hiervan is De Tiid, waar financiële en organisatorische knelpunten zijn opgelost. Zo konden plannen op een verantwoorde manier doorgaan.

Afronden en keuzes maken voor de toekomst

We legden we een stevig fundament voor de toekomst. Tegelijkertijd ontwikkelden we nieuwe visies die richting geven aan structurele veranderingen. In de laatste fase van deze coalitieperiode richten we ons op het afronden van lopende afspraken en het goed voorbereiden van dossiers voor het volgende bestuur.

Belangrijke thema's zijn:

- **Mobiliteit:** we verbeteren de bereikbaarheid en verkeersveiligheid met nieuwe fietspaden, verkeersmaatregelen en slimme oplossingen. Hierbij letten we op duurzame mobiliteit en koppelen we projecten aan externe middelen, zoals de Regio Deal.

- **Woonbeleid:** we zorgen voor voldoende en betaalbare woningen voor alle doelgroepen, van starters tot ouderen. Tegelijkertijd verduurzamen we bestaande woningen en versterken we de leefbaarheid van kernen.
- **Opvanglocatie Harinxmaland:** opvang en ondersteuning van mensen die tijdelijk hulp nodig hebben, met aandacht voor veiligheid en integratie.
- **Autoluwe binnenstad Sneek:** we evalueren de proef en bepalen hoe het centrum leefbaar en aantrekkelijk blijft voor bewoners, bezoekers en ondernemers.
- **Gastvrijheidseconomie:** samen met ondernemers, inwoners en toeristische organisaties werken we aan een duurzame visie op toerisme en gastvrijheid.
- **Jeugdbeleid:** we bekijken het jeugdbeleid opnieuw, zodat het beter aansluit bij wat jongeren en gezinnen nodig hebben.
- **Sociale Koers Súdwest-Fryslân:** de visie op het sociaal domein uit 2013 wordt vernieuwd. Samen met inwoners en partners werken we aan een toekomstbestendige koers voor het sociaal domein.
- **Hart van Bolsward en sport:** we werken verder aan het project Hart van Bolsward en aan duurzame sportaccommodaties.
- **Regio Deal Zuidwest-Friesland:** we versterken de regionale samenwerking en bundelen middelen voor gezamenlijke opgaven zoals bereikbaarheid, economie en energie.
- **Ruimtelijke strategie Sneek:** er komt een duidelijke strategie voor groei en ontwikkeling, zodat Sneek aantrekkelijk blijft om te wonen, werken en recreëren.
- **Dienstverlening / SWF-Tichtby:** we blijven werken aan een gemeente die dichtbij is. Dat betekent duidelijke communicatie, goede digitale toegang en persoonlijk contact.
- **Ziekenhuis Sneek:** we zetten ons in voor continuïteit en kwaliteit van zorg dichtbij huis.
- **Mentale gezondheidsagenda:** samen met Friese gemeenten werken we aan betere ondersteuning van mentale gezondheid, met nadruk op preventie en lokale hulp.
- **BUIG-dossier:** door minder Rijksmiddelen zetten we in op minder instroom en meer uitstroom bij bijstandsuitkeringen.
- **Jeugdzorg:** we voeren maatregelen door om de uitgaven te beperken, door meer te focussen op preventie en efficiëntie, zonder in te leveren op kwaliteit.
- **Financiën / Programmabegroting 2026:** een sluitende begroting blijft een prioriteit, met voldoende ruimte voor investeringen.
- **Kernenbeleid:** we actualiseren beleid rond voorzieningen en betrokkenheid in dorpen en houden rekening met behoeften van inwoners en verenigingen.
- **Warm Heeg en energietransitie:** het project Warm Heeg gaat verder, met betaalbare en duurzame warmteoplossingen voor inwoners en bedrijven.
- **Empatec:** samen werken we aan een toekomststrategie gericht op werk, participatie en duurzaamheid.
- **Landbouw en landschap:** we zoeken de balans tussen landbouwontwikkeling en behoud van natuur en landschap en werken samen met boeren en natuurorganisaties.
- **Lobby en public affairs:** we blijven actief in overleg met Rijk, provincie en regio om extra middelen en steun te krijgen voor belangrijke projecten.
- **Oekraïne en vluchtelingen zorg:** de opvang en begeleiding van vluchtelingen blijft zorgvuldig en gericht op integratie en maatschappelijke participatie.
- **Omgevingsprogramma:** we voeren plannen uit voor leefomgeving, natuur, waterbeheer en klimaatadaptatie, zodat wonen en werken veilig en aantrekkelijk blijven.

Vorbereiding volgende periode

Een aantal onderwerpen vraagt om vervolg in de volgende bestuursperiode. Denk aan de ruimtelijke strategie, visie op sportaccommodaties, huisvesting voor het voortgezet onderwijs, en structurele keuzes in het sociaal domein, dienstverlening en de gastvrijheidseconomie. Deze thema's vragen om duidelijke keuzes in ambitie en beschikbare middelen.

Tijdens deze periode werd duidelijk dat besturen niet alleen draait om plannen maken, maar ook om leren, samenwerken en verbinden. Inwoners, dorps- en wijkbelangen en maatschappelijke partners zijn actief betrokken. Daardoor is beleid niet alleen uitvoerbaar maar ook breed gedragen. De regionale verbinding is versterkt door deelname aan de Regio Deal Zuidwest-Friesland en door nauwer contact met buurgemeenten. Dit biedt kansen om gezamenlijke opgaven beter aan te pakken en vormt een stevig fundament voor de toekomst.

Financiële discipline blijft een aandachtspunt. Een gezonde financiële basis is nodig om ruimte te houden voor investeringen, nieuwe keuzes en onverwachte ontwikkelingen. Tot slot is geïnvesteerd in kennis, innovatie en digitalisering. Nieuwe manieren van werken maken de organisatie flexibel en toekomstbestendig.

Geleerde lessen

- **Tichtby werkt:** dichtbij inwoners en ondernemers ontstaan betere besluiten.
- **Samenwerking is cruciaal:** raad, partners, provincie en Rijk zijn onmisbaar om ambities waar te maken.
- **Balans tussen ambitie en realiteit:** niet alles kan tegelijk; keuzes blijven nodig.
- **Financiële discipline:** een gezonde basis geeft ruimte voor nieuwe initiatieven.
- **Innovatie en kennis:** digitalisering weten wat er speelt maakt ons klaar voor de toekomst.

Tot slot

De bestuursperiode 2022-2026 laat zien wat we samen hebben bereikt, dankzij inwoners, ondernemers, vrijwilligers, partners en alle medewerkers van onze eigen organisatie. De lessen zijn helder: dichtbij werken werkt, samenwerking loont en met realisme én ambitie kun je veel bereiken. Met vertrouwen kijken we vooruit naar de toekomst -met een stevige basis en trots op wat we samen hebben neergezet.

Samen, **grutsk en tichtby**, dat is en blijft de kracht van Súdwest-Fryslân.